

Warszawa, 17 stycznia 2020r.

Drodzy Nauczyciele,

Nowy Rok to nowe marzenia i plany, ale także nowe wyzwania i zobowiązania. Proszę przyjąć wiele, wiele dobrych i ciepłych życzeń na cały ten rok 2020, w który wchodzimy z nadzieją i ciekawością. Prosimy także o przyjęcie zaproszenia do konkursu „Być Polakiem”.

Zapraszamy do udziału w III edycji konkursu „Być Polakiem” – moduł B dla nauczycieli. Tegoroczny temat pozwoli Państwu przedstawić najciekawsze i sprawdzone pomysły metodyczne, wykorzystywane do wyjaśniania i utrwalania wiedzy gramatycznej, szczególnie trudnej do opanowania dla ucznia. Wiemy to na pewno, że nauczyciele mają mnóstwo takich wartościowych konspektów lekcji. Warto więc, by przynajmniej niektóre z nich ujrzały światło dzienne.

Temat 2020:

Trudne dla ucznia zagadnienie gramatyczne i metodyczna propozycja jego rozwiązania.

Poza Polską nieco inaczej uczy się języka polskiego, bo dla większości uczniów jest to język dziedziczny lub obcy i to co w Polsce „samo się robi” za granicą nauczyciel musi wypracować. Celem lekcji jest więc nie tyle przekazywanie wiedzy o języku co rozwijanie umiejętności językowych. Dlatego uczymy gramatyki funkcjonalnej nie opisowej. Tłumaczymy i pokazujemy uczniowi, jakie funkcje pełnią np. przypadki fleksyjne, w jakich sytuacjach komunikacyjnych niezbędna jest znajomość trybu rozkazującego i że warto zaprzyjaźnić się z małutkimi przedrostkami, tak potężnie zmieniającymi czasowniki. Uczeń nie musi znać rodzajów przydawek, ale powinien wiedzieć, gdzie umieścić przydawkę w zdaniu. Bez umiejętności gramatycznych nie nauczy się budować poprawnych komunikatów, a to z kolei prędzej lub później zniechęci go w ogóle do nauki języka, którym mówi „kulawo”. Dobra komunikacja wymaga też wiedzy socjokulturowej. Nie wystarczy przecież powiedzieć byle jak, lecz trzeba to zrobić uwzględniając styl adekwatny do sytuacji i adresata. A że co kraj to obyczaj, dobrze gdy podczas lekcji wprowadzimy ucznia w polskie zwyczaje kulturowe. Jury oczekuje więc, że główny cel lekcji – gramatyczny będzie wyjaśniony dzięki użyciu narzędzi właściwych dla metody komunikacyjnej.

Jeszcze kilka słów komentarza do wybranych pól konspektu.

1. Pseudonim nauczyciela.

Ze względu na obiektywizm oceny, nazwiska autorów konspektów będą kodowane przez Koordynatora Generalnego, który nie uczestniczy w pracach Jury. Prosimy więc, by nie podpisywać konspektów (ani prac), gdyż tylko wtedy zachowamy pełną anonimowość autorów i oceniana będzie wyłącznie wartość merytoryczna konspektu.

2. Problem gramatyczny

Przygotowując konspekt lekcji należy wybrać to zagadnienie gramatyczne, które następcza uczniom szczególnie dużo trudności. Indywidualnie uczniowie mogą postrzegać różne elementy gramatyczne i struktury językowe jako zawiłe. Są jednak takie, które generalnie

jawią się większości uczniów jako skomplikowane i trudne do opanowania. To one właśnie winny być, przede wszystkim, przedmiotem zainteresowania nauczycieli, przygotowujących konspekty. Diagnoza wymaga zastosowania właściwego leczenia. Jury chętnie pozna arsenal nauczycielskich pomysłów i materiałów dydaktycznych pomocnych w pokonywaniu piętrzących się wyjątków i nieregularności języka polskiego.

3. Przyczyny trudności w przyswojeniu przez ucznia danego zagadnienia gramatycznego.

Ten punkt nie jest integralną częścią konspektu. Został dodany ze względu na potrzebę rozpoznania przyczyn trudności uczniów w biegłym opanowaniu języka polskiego podczas nauki. Jury dziękuje za rozszerzone, opisowe odpowiedzi, bo to one pomogą w poszukiwaniu dobrych rozwiązań edukacyjnych.

4. Wiek i poziom kompetencji językowych uczniów, dla których przygotowywany jest konspekt.

Specyfiką szkół przedmiotów ojczystych jest zróżnicowany wiek uczniów w klasie i niejednolite kompetencje językowe. Nauczyciel stara się dostosować materiał gramatyczny i treści kulturowe lekcji do potrzeb uczniów, co jest wyzwaniem nie lada. Zwykle stosuje tzw. „różnicowanie” czyli uwzględnia przy projektowaniu lekcji zadania dla uczniów o wyższej sprawności językowej i dla tych, których kompetencje językowe są niższe. Dla Jury oceniającego konspekt bardzo istotne jest dla jakiej grupy przygotowywany był konspekt. Czy dla grupy jednorodnej wiekowo i kompetencyjnie, czy też zróżnicowanej.

5. Czas trwania lekcji.

Proponujemy, by były to dwie jednostki lekcyjne, czyli 1,5 godziny. Jeśli jednak nauczyciel ma inny pomysł na lekcję może zaplanować krótszy lub dłuższy czas jej trwania. Jury pozostawia tu dowolność decyzji nauczycielowi. Oceniać będzie sposób zagospodarowania tego czasu.

6. Cel lekcji. Umiejętności i sprawności planowane do wprowadzenia i utrwalenia podczas lekcji.

Żeby lekcja była udana, musi mieć jasno sprecyzowane cele – realne do wykonania w ramach jednej jednostki lekcyjnej, adekwatne do potrzeb danej grupy i uwzględniające opisane wyżej założenia kształcenia zintegrowanego i skorelowanego. Uczeń powinien wynieść z lekcji konkretne umiejętności językowe, wiedzę gramatyczną i kulturową oraz nowe kompetencje komunikacyjne. Przypomnijmy, „lokomotywą” lekcji, nawet jeśli jej głównym celem jest wprowadzenie materiału gramatycznego, powinna być komunikacja.

Autor konspektu wskazuje zagadnienie gramatyczne, będące głównym tematem lekcji oraz kontekst kulturowy, którym obuduje tematy gramatyczne. Tak np. podstawą do wprowadzenia czasowników ruchu dla dzieci młodszych może być wiersz J. Tuwima „Lokomotywa”. Do wyobraźni dziecka przemawia obraz, więc nawet trudniejsze czasowniki ruchu jak pędzić, gnać zostaną zapamiętane i szybko utrwalone wraz z podstawowymi: iść, jechać. Wyjaśnieniom może towarzyszyć zabawa w pociąg w przeróżnych jej odmianach. Przy tej okazji warto rozpocząć rozmowę o aspekcie, pokazując prefiksalny i nieprefiksalny czasownik jechać. Naturalnie wystarczy na tym poziomie dotknąć jedynie zmiany znaczenia czasownika. Ciekawym dla Jury będzie także, jaką leksykę dobierze i wprowadzi nauczyciel podczas lekcji. Proponujemy, aby jej wybór i uzasadnienie przenieść do załącznika, co pozwoli na większą dokładność opisu. Ważnym elementem konspektu będzie omówienie kompetencji: komunikacyjnych, kulturowych i socjokulturowych rozwijanych podczas lekcji. W metodzie

komunikacyjnej, uważanej obecnie za najlepiej służącą nauczaniu języków obcych, kładzie się ogromny nacisk na kompetencje komunikacyjne. Jury oceniać więc będzie czy poświęcono na ich rozwijanie odpowiednio dużo czasu i czy zharmonizowano je z tematem gramatycznym.

7. Metody i techniki stosowane dla osiągnięcia celu lekcji.

Bardzo ważne jest takie zaplanowanie lekcji, by przeważały w niej formy pracy, sprzyjające uczniowskiej aktywności i wzajemnej interakcji językowej. Ich dobór powinien służyć wdrażaniu i utrwalaniu materiału gramatycznego. Uczniowie podczas lekcji mogą śpiewać, tańczyć, malować, odgrywać scenki. Wiemy przecież, że ćwiczenie np. form trybu rozkazującego „na sucho” jest monotonne i nudne, ale podczas zabawy w wojsko rozkazy same cisną się na usta. Konspekt prezentujący więc różnorodne techniki aktywizujące ucznia podczas lekcji z „dużą dawką” gramatyki będzie wysoko punktowany przez Jury. No i podkreślmy raz jeszcze: lekcja to miejsce spotkania w przestrzeni polskiej kultury.

8. Przebieg lekcji.

Ten punkt nie wymaga komentarza, bo konspekt ma charakter pracy autorskiej. Może jedna uwaga jest tu istotna a jest ona konkluzją z poprzednich edycji. Warto do opisu przebiegu lekcji dodać własny komentarz co do pomysłu realizacyjnego i wymienić a nawet załączyć materiały dydaktyczne, które będą wykorzystywane. Pozwoli to Jury mieć pełniejszy ogłęd scenariusza lekcji.

9. Ewaluacja.

Wskazany jest opis sposobu sprawdzenia poczynionych przez ucznia postępów.

10. Praca domowa.

Praca domowa jest bardzo ważnym elementem edukacji w szkołach przedmiotów ojczytych, gdzie zajęcia odbywają się raz w tygodniu. Jeśli dziecko nie posługuje się językiem polskim w domu to jedynie praca domowa pozwala mu utrwalać to czego nauczył się na lekcji. Ważne, żeby była ona dla dziecka ciekawa i pomagała w umacnianiu materiału gramatycznego i leksykalnego z lekcji.

Powodzenia!

Z wyrazami szacunku i pozdrowieniami

Joanna Fabisiak,

Poseł na Sejm RP

Przewodnicząca

Komitetu Organizacyjnego

Konkursu „Być Polakiem”